

FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ: DICLE ÜNİVERSİTESİ İİBF ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Yunus YILMAZ*

Mehmet TUNCE**

Öz

Finansal okuryazarlık, tüketicilerin parayı kullanması ve yönetmesinde bilinçli olarak değerlendirmede bulunmasını, finansal kaynakların seçiminde ve kullanımında doğru kararlar verebilmesini sağlayan yeterlilik düzeyidir. Tüketicilerin tasarruflarını arttırmak, karşılaşılabilecekleri finansal krizleri daha iyi yönetebilmek ve sağlıklı finansal kararlar alabilmeleri için önemlidir. Günlük yaşamımızın bir parçası haline gelmiş başta kredi kartı kullanımı olmak üzere uzun vadeli alışveriş kredileri, bankacılık hizmetleri, bireysel emeklilik gibi uygulamaların çoğalması, çeşitliliğin ve dolayısı ile karmaşıklığın artması finansal okuryazarlık düzeyini de artırmayı gerekli kılmıştır.

Bu çalışmanın amacı, Dicle Üniversitesi İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini ölçmek, davranış ve tutumlarının finansal okuryazarlık ile ilişkisini ortaya koymaktır. Çalışmada Dicle Üniversitesi İİBF öğrencilerine bir anket uygulanmış, finansal okuryazarlık düzeyleri, farklı demografik özellikleri açısından incelenmiştir. Ankete verilen yanıtlar SPSS paket programında analize tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık ile ilgili sorulara verdikleri cevaplara göre finansal okuryazarlık düzeylerinin orta seviyede olduğu, öğrencilerin temel bankacılık konusunda daha fazla bilgiye sahip olmalarının yanı sıra tasarruf ve yatırım konusunun öğrenciler tarafından en az bilgi sahibi olunan konular olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Finansal Okuryazarlık, Finansal Karar, Öğrenci.*

DETERMINATION OF THE LEVEL OF FINANCIAL LITERACY: A RESEARCH FOR THE STUDENTS OF THE FACULTY OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE SCIENCES OF DICLE UNIVERSITY

Abstract

Financial literacy is the level of competence that allows consumers to make evaluations consciously in using and managing money and to make right decisions in the selection and use of financial resources. It is important for consumers to increase their savings, to better manage the financial crises they may encounter and to make sound financial decisions. The facts that applications such as long-term shopping credits, especially credit card usage, which have become a part of our everyday life, banking services and individual pension have increased and that their diversity and consequently their complexity have increased have made it necessary to increase the level of financial literacy.

The purpose of this study was to measure the financial literacy level of the students of the faculty of economics and administrative sciences of Dicle University and to reveal the relationship between their behaviors and attitudes and financial literacy. In the study, a questionnaire was applied to students of the faculty of economics and administrative sciences of Dicle University, and their financial literacy levels were examined in terms of their different demographic characteristics. The answers given to the questionnaire were analyzed in the SPSS package program. As a result of the research, it is seen that financial literacy levels are in the middle level

*Öğr.Gör., Dicle Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, yunus.yilmaz@dicle.edu.tr.

** Yüksek Lis. Öğr., Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü., mehmettunce@hotmail.com.

according to the responses of the students to the questions about financial literacy. It is seen that the students have more knowledge about basic banking, and the students have the least knowledge about savings and investment.

Keywords: *Financial Literacy, Financial Decision Making, Student.*

GİRİŞ

Finansal eğitim ve finansal bilgi olarak da ifade edilen finansal okuryazarlık kavramı hakkında hemfikir olunmuş bir tanım bulunmamakla birlikte literatürde birçok farklı tanım mevcuttur. Özetle, tüketicilerin edinmiş olduğu finansal bilgi neticesinde alacağı finansal kararlar ile tasarruflarını etkin biçimde yönetebilmesi şeklinde ifade edilebilir.

Kredi kartı, tüketici araç ve konut kredileri, sigorta, bireysel emeklilik gibi finansal araçların gün geçtikçe çeşitlenmesi farklı ödeme alternatifleri doğurmuş, bu da giderek karmaşık bir yapı haline gelmiştir. Bu karışıklık içerisinde doğru ve etkin kararlar verebilmek finansal okuryazarlığın önemini arttırmıştır. Bireylerin aldığı finansal kararlar tüketim alışkanlıklarını dolayısıyla da günlük yaşamı, gelecekteki durumu ve refah düzeyini etkilediği gibi toplumu ve ülke ekonomisini de etkileyecektir. Tüketicilerin finansal ürün ve hizmetlere ulaşabilmeleri, bu ürün ve hizmetleri bilinçli bir şekilde kullanabilmeleri ve finansal piyasalarda yanlış uygulamalara karşı korunmaları, finansal piyasaların istikrarı ve gelişimi için büyük önem taşımaktadır (Resmi Gazete 29021, 2014).

Finansal okuryazarlık ile ilgili devletler, bankalar ve eğitimciler birçok çalışma yapmıştır. Bu çalışmalar sonucunda ülkemizde ve dünyada finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğu gözlenmiştir. OECD'nin üye ülkelerinde yaptığı finansal okuryazarlık araştırmalarında ortaya çıkan ortak sorunların başında, bireylerin düşük finansal okuryazarlık düzeyine sahip olmaları gelmektedir (Bayram S., 2015: 107). Dünya Bankası ve Sermaye Piyasası Kurulu iş birliği ile hazırlanan "Türkiye Finansal Yeterlilik Araştırması'nın ön sonuçlarına göre ülkemizde finansal okuryazarlık oranı düşük seviyelerdedir (SPK vd., 2014: 2).

Finansal okuryazarlık sadece fiyatları karşılaştırmak, kredi kartı borcunu dengelemek ve faiz oranları arasında seçim yapmak değildir. Aynı zamanda tasarruflarını değerlendirmek için en uygun finansal araçları etkin ve verimli olacak şekilde seçip tüketim alışkanlıklarına yön vererek geleceği planlamaktır. Karşılaşılan finansal durumlarda alınacak kararların kişilerin refahını bozmayacak ve gelecekte zor durumda bırakmayacak doğru kararlar olması ancak bilgi sahibi olmak ile mümkündür. Tüm bunlar finansal okuryazarlık seviyesinin önemini ve yükseltilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Çalışmanın öğrenciler üzerinde yapılmasının amacı yakın zamanda çalışma hayatına atılacak genç neslin ne derecede finans bilgisine sahip olduğu ve bütçesini idare etme konusunda ne kadar yetenekli olabildiğini araştırmaktır. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin seçilmesindeki bir diğer

etken de finans dersleri alıyor olmaları ve bu derslerin finansal okuryazarlık düzeylerine etkisinin araştırılmasıdır.

Çalışmanın, Dicle Üniversitesi İİBF öğrencilerinin finansal okuryazarlık konusunda eksik bilgilere sahip olunan konuların tespit edilmesi ile eğitim programlarının içeriğinin geliştirilmesi noktasında ilgili kuruma yol gösterebileceği umulmaktadır. Bu bağlamda çalışma, finans literatürüne gerek nicel bulgular gerekse güncel bilgi aracılığıyla katkı sağlayacaktır. Bu konu ile ilgili kişi ve kurumların yanı sıra araştırmacı ve akademisyenlere, çalışmaya dâhil edilen öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin hangi seviyede olduğu konusunda veriler sunulmaktadır.

1. LİTERATÜR

Son yıllarda bir çok alanda olduğu gibi finans dünyasında da yeni gelişmeler ve yeni enstrümanlar bireylerin bu alanda optimum kararlar verebilmelerini daha kompleks hale getirmektedir. Bu nedenle finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi için birçok çalışma yapılmaktadır. Bu çalışmalardan bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Ergün, Şahin ve Ergin tarafından yapılan çalışmada (2014), Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin İşletme Bölümü öğrencilerine Lusardi'nin (2008) çalışmasında kullanmış olduğu anket uygulanmıştır. Öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyeleri ölçülerek demografik özellikleri ile arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde sadece borsa enflasyon ve faiz ile ilgili sorulara verilen cevaplarda doğru sayısı fazla olduğundan öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının temel düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Demografik bilgiler açısından ise; cinsiyet, aylık ortalama hane geliri ve öğretim şeklinin finansal okuryazarlık düzeyini etkilediği fakat anne-babanın eğitim düzeyi, sınıf ve öğrenci genel not ortalamasının finansal okuryazarlık kavramı ile ilişkili olmadığı tespit edilmiştir (Ergün vd., 2014: 863).

Kılıç vd. (2015: 138), lisans öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini ölçme amacıyla Gaziantep Üniversitesi'nin 12 fakültesinden 480 öğrencinin dâhil edildiği örnekleme bir anket uygulamıştır. Sonuçlara göre öğrencilerin genel başarı düzeyi %48 olup, en fazla doğru cevap %62 oranı ile bireysel bankacılık kısmında, en az doğru cevap ise % 34 oranı ile yatırım kısmında görülmüştür. Fakülte bazındaki karşılaştırmada %58 oranı ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi en fazla başarı puanına sahipken, en başarısız fakülte %38 oranı ile mimarlık fakültesi olmuştur. Araştırmanın diğer sonuçlarına göre kredi kartı ve İnternet bankacılığı kullanan öğrencilerin kullanmayan öğrencilere göre başarı düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Celal Bayar Üniversitesi Ahmetli Meslek Yüksekokulunda ön lisans düzeyindeki öğrencilerin finansal davranış ve tutumlarını ölçmek için yapılan çalışmada, öğrencilerin kredi kartı ve vadesiz hesap gibi sahip oldukları finansal ürünler hakkında bilgi sahibi olduğu görülmüştür. Yatırım, mortgage, tahvil ve

hazine bonusu gibi sahip olmadığı ürünler hakkında ise az bilgi sahibi oldukları gözlemlenmiştir. Bu durum finansal bilgi sahipliği ile finansal ürün sahipliği arasındaki doğrusal ilişkiyi göstermektedir (Çoşkun, 2016: 2256).

Erciyes Üniversitesi'nde 100 işletme bölümü öğrencisi ve 100 diğer bölüm öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada, işletme bölümü öğrencilerinin bileşik faiz dışındaki bütün finansal tanımları diğer bölüm öğrencilerinden daha iyi bildiği sonucu çıkarılmıştır (Şamiloğlu vd., 2016: 316).

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile Porsuk Meslek Yüksekokulu öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada İİBF öğrencilerinin meslek yüksekokulu öğrencilerine göre online bankacılık işlemlerini daha fazla kullandığı aldıkları finansal eğitimden dolayı farkındalıklarının olduğu ve finansal okuryazarlık düzeylerinin de daha yüksek olduğu görülmüştür (Bayram, 2015: 130).

Anadolu Üniversitesi'nde yapılan bir diğer çalışmada ise İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemek amacıyla bir anket uygulanmıştır. Katılımcıların % 88,3 gibi çok büyük bir kısmı ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etmek için öncelikli kaynak olarak internet ve televizyonu kullandıklarını belirtirken, katılımcıların yarısından fazlası kaynak olarak kitap ve dergiyi hiç kullanmadıklarını ifade etmiştir (Temizel vd., 2011: 81).

Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü öğrencilerinin tamamının katılımıyla yapılan çalışmada değişkenlere göre finansal okuryazarlık konusunda anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Cinsiyete göre erkek öğrencilerin bayan öğrencilerden daha yüksek finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu görülürken yaş guruplarında ise 23-25 yaş aralığında olan kişilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin diğer yaş guruplarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Tuna vd., 2016: 137).

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi personeli üzerinde yapılan çalışmada ise katılımcıların finansal kavramları genellikle doğru bildiği, güncel finansal soruları büyük ölçüde doğru yanıtladığı görülmüştür. Ayrıca katılımcıların çoğu tasarruf elde etme ve para harcama konusundaki alışkanlıklarını ailelerinden öğrendiklerini belirtmişlerdir (Gutnu vd., 2015: 422).

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin katılımıyla yapılan çalışmada öğrenciler finansal ürün bilgisi sorularına %14 gibi çok düşük bir oranla doğru cevap vermişlerdir. Temel düzey finans bilgisinde de öğrencilerin çoğu başarısız olurken, işletme bölümü öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerinden daha fazla finans dersi almasına rağmen bölüm ile finansal başarı düzeyi arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bu çalışmada da katılımcıların çok büyük bir kısmı (%93,5) finansal gelişmeleri takip etmek için kaynak olarak internet ve televizyon kullandıklarını, para harcama ve yönetme alışkanlıklarının kazanılmasında ise ailenin birincil kaynakları olduğunu belirtmişlerdir (Alkaya vd., 2015: 597).

Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde 1380 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri harcama, tutum, algı ve ilgi olmak üzere dört boyutta incelenmiştir. Cinsiyete değişkenine göre dört boyutta da farklılık tespit edilmezken, finansal eğitim durumu değişkenine göre yapılan analizde finansal eğitim alan öğrencilerin finansal eğitim almayan öğrencilere kıyasla algı boyutunda finansal okuryazarlık algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Biçer vd., 2016: 1515).

Ülkemizdeki finansal farkındalık ile finansal okuryazarlığın durumu hakkında bilgi edinmek için Kahramanmaraş' ta işçi, esnaf, memur ve diğer mesleklerde çalışan 324 kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Çalışanlar arasında cinsiyete göre finansal farkındalık ve finansal okuryazarlık durumlarında anlamlı bir fark bulunamazken, kredi kartı kullanımına göre yapılan analizlerde kredi kartı kullanımı ile finansal farkındalık arasında anlamlı bir fark olmadığı fakat finansal okuryazarlık ile arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Kredi kartı kullananların finansal okuryazarlık düzeyleri kullanmayanlara göre daha yüksek ölçülmüştür. Bireysel emeklilik sistemine kayıt ve internet bankacılığı kullanımı ile ilgili yapılan analizlerde ise her iki değişkende de hem finansal okuryazarlık hem de finansal farkındalık arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Bireysel emeklilik kaydı olan çalışanların kaydı olmayanlara göre, internet bankacılığı kullanan çalışanlar da kullanmayan çalışanlara göre finansal okuryazarlık ve finansal farkındalık düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (Yardımcıoğlu vd., 2016: 199-201).

Ankara, Bursa ve Mersin illerinde faaliyette bulunan bankaların 400 personeline beş bölümden oluşan anket uygulanarak bir çalışma yapılmıştır. Anketin bölümlerinden ikisini temel düzey finansal okuryazarlık ve ileri düzey finansal okuryazarlık oluşturmaktadır. Banka çalışanlarının temel finansal okuryazarlık düzeyi incelendiğinde %37,3'nün düşük, %45'nin orta ve %17,8'inin de yüksek olduğu görülmüştür. İleri finansal okuryazarlık düzeyleri ise %24,8'inde düşük, %57,8'inde orta ve %17,5'inde yüksek olarak bulunmuştur. Her iki finansal okuryazarlık düzeyinde de banka çalışanlarının önemli bir kısmının orta seviyede olduğu görülmüştür (Doğan, 2016: 345).

Tokat merkez ilçesinde 25 adet banka şubesinin potansiyel müşterileri arasından 69 tarımsal, 147 ticari ve 195 bireysel müşteri olmak üzere toplam 411 kişinin örneklemini oluşturduğu çalışmada, banka müşteri segmentasyonları arasındaki finansal okuryazarlık düzeyinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Sonuçlar incelendiğinde ticari segmentte bulunan müşterilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha fazla olduğu tarımsal segmentte bulunan müşterilerin ise en az finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir (Baysa vd., 2016: 122).

Marmara Üniversitesi'nde yapılan bir çalışmada bazı demografik özelliklere göre öğrencilerin finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutum düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin bildiği finansal kurumlar içerisinde en çok bilinen kurum Sigorta Kurumları olurken, en az bilinen ise Takasbank olmuştur. Finansal araçlardan ise en fazla bilinen

Kredi Kartı olurken en az bilinenin Sukuk olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre yapılan analizde erkek öğrencilerin finansal bilgi düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. İşletme, Bankacılık ve Mühendislik fakülteleri öğrencilerinin finansal bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken eğitim fakültesi öğrencilerinin finansal bilgi düzeyinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Çinko vd., 2017: 36).

2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Bu çalışmada, Kılıç ve diğerlerinin Gaziantep Üniversitesi'nde lisans düzeyindeki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada (2015) uygulanan anket kullanılmıştır.

Araştırma lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeyi ve öğrencilerin demografik özellikleri ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında ilişkinin var olup olmadığını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca kredi kartı, bireysel emeklilik sistemi ve internet bankacılığı gibi finansal araçları kullanan ve kullanmayan öğrenciler arasında finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı bir fark olup olmadığı ortaya konulacaktır. Bu bağlamda Dicle Üniversitesi'nin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde işletme, iktisat, kamu yönetimi ve sağlık yönetimi bölümlerindeki toplam 1200 öğrenciden oluşan araştırma evreninden, ulaşılabilen 300 öğrenci ile anket çalışması gerçekleştirilmiş, kullanılabilir olan 288 anket örnekleme dâhil edilmiştir.

Anket sekiz bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yer alan sorular öğrencilerin genel ekonomi ve finans, ikinci bölüm bankacılık, üçüncü bölüm emeklilik ve sigortacılık, dördüncü bölüm finansal tablolar, beşinci bölüm yatırım, altıncı bölüm vergi ve mevzuat ve yedinci bölüm de genel matematik ve faiz hesaplamaları konusundaki bilgilerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Son bölümde ise bazı demografik sorular yer almaktadır. İlk altı bölümdeki "Doğru", "Yanlış" ve "Fikrim Yok" cevap seçenekli sorular, yedinci bölümde çoktan seçmeli sorular ve son bölümde ise öğrencilerin sınıfı, öğretim türü, kredi kartı ve internet bankacılığı kullanıp kullanmadığı gibi demografik sorular bulunmaktadır (Kılıç vd., 2015: 136).

Veriler IBM SPSS 21.0 programına yüklenerek analiz edilmiştir. Bu çalışmada frekans, t-Testi ve Anova analizleri yapılmıştır. Öğrenim türü, bireysel emeklilik kaydı, kredi kartı kullanımı ve internet bankacılığı kullanımı sorularında t-Testi analizi uygulanırken sınıf, babanın eğitim durumu ve annenin eğitim durumu değişkenleri için ise one-wayanova testi analizleri uygulanmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında 0,05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

3. ARAŞTIRMANIN KISITI

Araştırmada uygulanan anket, öğrencilere toplu bir şekilde ulaşıldığı zaman dilimlerinde uygulanmıştır. Daha çok dersi yürüten öğretim üyesinden izin alarak, ilgili dersin bitiş saatine yakın bir zamanda veya sınavların başlamasından hemen önce anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu da

öğrencilerin aceleyle anketleri doldurmaları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu durum toplanan verilerin sağlıklı olmayabileceği düşüncesinden dolayı çalışmamız için bir kısıt oluşturmaktadır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular yorumlanmaya çalışılacaktır. Öğrencilerin demografik özelliklerine dair veriler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Demografik Bilgiler		n	%
Sınıf	Birinci Sınıf	11	3,8
	İkinci Sınıf	85	29,5
	Üçüncü Sınıf	89	30,9
	Dördüncü Sınıf	103	35,8
Öğretim Türü	Birinci Öğretim	185	64,2
	İkinci Öğretim	103	35,8
Babanın Eğitim Durumu	Okuryazar değil	35	12,2
	Okuryazar	34	11,8
	İlköğretim	115	39,9
	Lise	61	21,2
	Üniversite	42	14,6
	Lisansüstü	1	0,3
Annenin Eğitim Durumu	Okuryazar değil	131	45,5
	Okuryazar	40	13,9
	İlköğretim	83	28,8
	Lise	28	9,7
	Üniversite	6	2,1
	Lisansüstü	0	0
Kredi Kartı Kullanımı	Evet	156	54,2
	Hayır	132	45,8
BES Kaydı	Evet	30	10,4
	Hayır	258	89,6
İnternet Bankacılığı	Evet	160	55,6
	Hayır	128	44,4

Tablo 1’e göre araştırmaya dâhil olan öğrencilerin 11’i (%3,8) birinci sınıfta, 85’i (%29,5) ikinci sınıfta, 89’u (%30,9) üçüncü sınıfta, 103’ü (%35,8) dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 185’i (%64,2) birinci öğretim, 103’ü (%35,8) ikinci öğretim öğrencisidir. “Babanızın eğitim durumu” sorusuna öğrencilerin 35’i (%12,2) okuryazar değil, 34’ü (%11,8) okuryazar, 115’i (%39,9) ilköğretim, 61’i (%21,2) lise, 42’si (%14,6) üniversite, 1’i (%0,3) yüksek lisans cevabını

vermiştir. Öğrenciler “Annenizin eğitim durumu” sorusuna ise 131’i (%45,5) okuryazar değil, 40’ı (%13,9) okuryazar, 83’ü (%28,8) ilköğretim, 28’i (%9,7) lise, 6’sı (%2,1) üniversite cevaplarını vermiştir. Öğrenciler arasında anne eğitim durumu lisansüstü olan öğrenci bulunmadığı ve öğrencilerin büyük bir kısmının annesinin okuryazar olmadığı görülmüştür. Öğrencilerden 156’sı (%54,2) kredi kartı kullanımı ile ilgili soruya “evet” cevabını verirken 132’si (%45,8) “hayır” cevabı vererek kredi kartı kullanmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin 160’ı (%55,6) internet bankacılığını kullanmakta, 128’i (%44,4) internet bankacılığını kullanmamaktadır. Öğrencilerden sadece 30’unun (%10,4) bireysel emeklilik sistemine kaydı olduğunu, 258’inin (%89,6) bireysel emeklilik sistemine kaydının olmadığı görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin anketin ilk yedi bölümünde yer alan sorulara verdikleri doğru cevaplar dikkate alınarak finansal okuryazarlık başarı puanları oluşturulmuştur. Analiz kısmında uygulanacak testlerde başarı yüzdeleri kullanılacaktır.

Tablo 2. Öğrencilerin Başarı Puanları

		ORTALAMA BAŞARI DÜZEYLERİ (100 Üzerinden)							
		TFY	BBY	ESY	FTY	YY	VMY	MFY	GY
Genel Başarı Yüzdesi		45	54	54	62	41	58	33	49
Sınıf	1. Sınıf	42	58	53	61	51	51	31	49
	2. Sınıf	41	50	56	56	37	55	31	46
	3. Sınıf	46	57	58	64	37	58	36	50
	4. Sınıf	47	55	50	67	45	63	32	51
Öğretim Türü	Örgün	45	53	53	61	39	59	34	48
	İkinci	45	56	56	65	43	58	32	50
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar D.	39	51	53	58	42	54	35	47
	Okuryazar	45	53	47	59	40	54	35	47
	İlköğretim	46	54	53	64	42	60	31	49
	Lise	47	57	59	58	38	56	33	50
	Üniversite	43	54	58	68	41	64	35	51
	Lisansüstü	38	83	60	100	40	80	80	66
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar D.	45	55	53	65	42	60	32	50
	Okuryazar	41	50	48	55	40	53	31	45
	İlköğretim	43	50	55	62	37	57	36	48
	Lise	50	63	68	66	46	62	33	55
	Üniversite	60	67	50	54	40	53	20	50
	Lisansüstü	-	-	-	-	-	-	-	-
KK Kullanımı	Evet	47	60	58	62	41	62	35	52
	Hayır	42	47	50	63	40	54	30	46
BES	Evet	44	49	56	55	42	57	33	47

Katılımı	Hayır	45	55	54	63	40	59	33	49
İB	Evet	46	57	55	62	41	62	35	51
Kullanımı	Hayır	43	50	53	63	40	54	30	47

Tablo incelendiğinde, öğrencilerin finansal okuryazarlık genel başarı düzeyinin %49 olduğunu görmekteyiz. Genel başarı düzeyinin en yüksek olduğu bölüm %62 oranla en çok doğru cevap verilen finansal tablolar, en düşük olduğu bölüm ise %33 oranla en az doğru cevap verilen matematik ve faiz hesaplamalarıdır.

Öğrencilerin sınıflarına göre bakıldığında 4. sınıf öğrencilerinin %51 doğru cevap oranı ile en başarılı sınıf oldukları, 2. sınıf öğrencilerinin ise %46 ile en başarısız sınıf oldukları görülmektedir. 1. sınıf öğrencilerinin başarı oranı ise %49 ve 3. Sınıf öğrencilerinin başarı oranı da %50'dir.

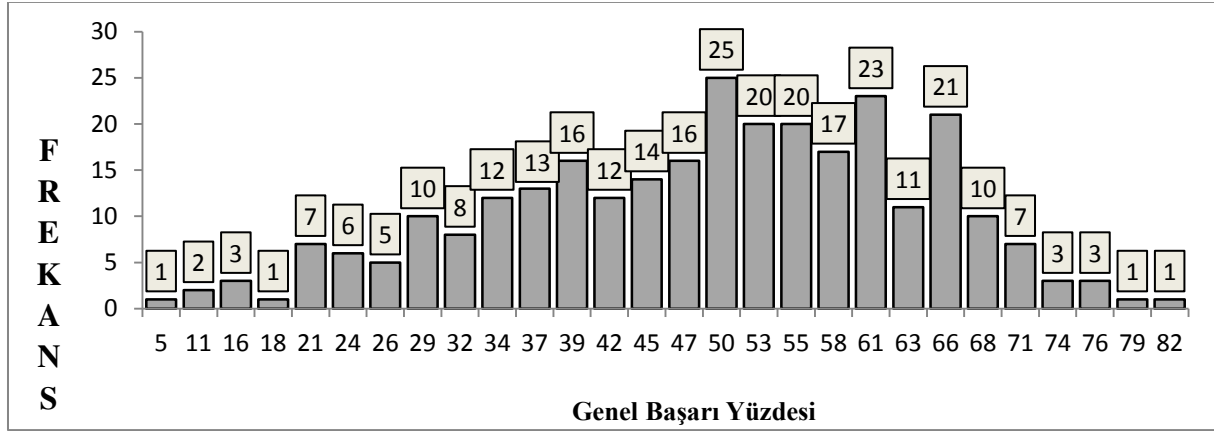
Örgün öğretimde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık genel başarı puanı %48, ikinci öğretimde öğrenim gören öğrencilerin başarı puanı %50'dir. Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre genel başarı düzeylerine bakıldığında %66 doğru cevap oranı ile en başarılı olan lisansüstü cevabı veren öğrenciler, %47 doğru cevap oranı ile en başarısız olan okuryazar değil ve okuryazar cevabı veren öğrencilerdir. İlköğretim cevabı veren öğrencilerin genel başarı oranı %49, lise cevabı verenlerin %50, üniversite cevabı verenlerin ise %51'dir.

Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre genel başarı düzeylerine bakıldığında %55 doğru cevap oranı ile en başarılı olan lise cevabı veren öğrenciler, %45 doğru cevap oranı ile en başarısız olan okuryazar cevabı veren öğrencilerdir. İlköğretim cevabı veren öğrencilerin genel başarı oranı %48, lise ve okuryazar değil cevabı verenlerin %50'dir.

Kredi kartı kullanan ve kullanmayan öğrencilerin başarı düzeylerini incelediğimizde kredi kartı kullanan öğrencilerin başarı düzeyi (%52) kullanmayan öğrencilere (%46) göre daha yüksektir. Benzer şekilde İnternet bankacılığı kullanan öğrencilerin finansal okuryazarlık genel başarı düzeyi (%51) kullanmayan öğrencilere (%47) göre daha yüksektir. Bireysel emeklilik sistemine sadece 30 öğrenci kayıtlıdır ve kayıtlı olan öğrencilerin başarı düzeyi %47, kayıtlı olmayan 258 öğrencinin başarı düzeyi ise %49 olarak görülmüştür.

Şekil 1.'de öğrencilerin anket sorularına verdiği doğru cevap yüzdelerinin frekans dağılımı gösterilmiştir. Genel itibarıyla normal bir dağılım olduğu görülürken anketteki hiçbir soruya doğru cevap veremeyen ve tüm soruları doğru cevaplayan öğrenci görülmemiştir. Doğru cevap oranlarında en sık rastlanan 25 kişi ile %50'dir. 1 öğrencinin %5 ile en düşük orana, 1 öğrencinin de %82 ile en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 1. Öğrencilerin Genel Başarı Puanları Frekans Dağılımı

4.1. Öğretim Türü, Kredi Kartı ve İnternet Bankacılığı Kullanımı ile Finansal Okuryazarlık Durumunun Karşılaştırılması

Öğretim türü, kredi kartı kullanımı ve internet bankacılığı kullanımının finansal okuryazarlık düzeyine bir etkisini ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla T testleri uygulanmıştır. Aynı ayrı yapılan üç t-Testinin sonucu Tablo.3' te gösterilmiştir.

Tablo 3. t-Testi: Öğretim Türü, Kredi Kartı ve İnternet Bankacılığı Kullanımı ile Finansal Okuryazarlık İlişkisi

ORTALAMA GENEL BAŞARI	Öğretim Türü		Kredi Kartı Kullanımı		İnternet Bankacılığı Kullanımı	
	1. Öğretim	2. Öğretim	Evet	Hayır	Evet	Hayır
N	185	103	156	132	160	128
ó	,4849	,4997	,5170	,4585	,5064	,4699
T	-,826		3,454		2,118	
P	,410		,001		,035	

Yapılan t-Testleri sonucuna bakıldığında öğretim türü ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir ilişki olmadığı, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Kredi kartı kullanımı ve internet bankacılığı kullanımı ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında ise bir ilişki olduğu görülmüştür. Kredi kartı kullanan öğrenciler ile kullanmayan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Kredi kartı kullanan öğrencilerin kullanmayan öğrencilere göre başarı puanları daha yüksektir. İnternet bankacılığı kullanan öğrencilerin de kullanmayan öğrencilere göre başarı puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.2. Sınıf ile Finansal Okuryazarlık Durumunun Karşılaştırılması

Farklı sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin sınıf değişkenine göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla ANOVA testi uygulanmıştır. Tablo 3.'te testin sonuçları belirtilmiştir.

Tablo 4. ANOVA: Sınıf ile Finansal Okuryazarlık Durumunun Karşılaştırılması

	SINIF		
	N	F	p
Ortalama Genel Başarı	288	1,851	0,138

Tablo 4'e göre yapılan ANOVA testi sonucunda öğrencilerin sınıfları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

SONUÇ

Sıklıkla değişerek artan tüketim harcamaları, kredi kartları, krediler ve bunların çeşitliliğinin artması ile bunlara erişimin kolaylaşması yanlış kararlar alma ihtimalini arttırmaktadır. Meydana gelebilecek ekonomik krizlere karşı tedbirli olunması, tüketimin bütçeye göre dengelenmesi, tasarrufların artırılması ve doğru araçlarda kullanılması finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve bu düzeyin yükseltilmesini kaçınılmaz hale getirmektedir. Kredi sağlayıcıların ürün ve hizmetleri müşterilere göre farklı şekillerde sunmaları ve müşterilerin bilgi yetersizliği ile uygunluğu göz ardı edip kolay ulaşılabildiği kaynağı seçmesi, uzun vadeli planlar yapmaması finansal açıdan gelecekte zor duruma düşmeleriyle sonuçlanabilecektir.

Bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin ülkenin ekonomisi ve dolayısıyla geleceğini etkileyeceği düşünülmekte, bu konuda birçok çalışma yapılarak finansal okuryazarlık düzeyleri ölçülmektedir. Bu çalışmada da Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde 288 öğrencinin katılımıyla anket uygulaması yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin finansal okuryazarlık genel başarı düzeyinin %48 oranında düşük seviyede olduğu görülmüştür. Öğrencilerin en çok yanlış cevap vererek en başarısız olduğu alan matematik ve faiz problemleri (%33) olurken, en çok doğru cevap vererek en başarılı oldukları alan finansal tablolar (%62) olmuştur.

Öğrencilerin demografik özellikleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında sınıf, öğretim türü, anne ve baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Kredi kartı ve internet bankacılığı gibi finansal araçları kullanan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu da günlük hayatta finansal araçları kullanmanın finansal okuryazarlık düzeyine olumlu etkisini göstermektedir. Gelecekteki çalışmalarda, finans dersleri almayan diğer fakültelerdeki öğrenciler üzerinde de çalışma genişletilebilir.

KAYNAKÇA

- Alkaya, A., İ. Yağlı (2015) “Finansal Okuryazarlık-Finansal Bilgi, Davranış Ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40).
- Bayram, S. S. (2015) “Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama”, *Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi*, 2(2).
- Bayram, S. S. (2015) “Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama”, *Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi*, 2(2).
- Baysa, E., S. Karaca (2016) “Finansal Okuryazarlık Ve Banka Müşteri Segmentasyonları Üzerine Bir Uygulama”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*.
- Biçer, E. B., F. Altan (2016) “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık İle İlgili Tutum Ve Davranışlarının Değerlendirilmesi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Çinko, M., E. Avcı, S. Ergun, M. Tekçe (2017) “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri: Marmara Üniversitesi Örneği”, *Marmara Business Review*, 2(1).
- Coşkun, S. (2016) “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Davranış Ve Tutumlarının Belirlenmesi: Finansal Okuryazarlık Üzerine Bir Araştırma”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7).
- Doğan, M. (2016) “Davranışsal Finans Eğilimleri İle Bireysel Emeklilik Fon Tercihleri Arasındaki İlişkinin Test Edilmesi: Türkiye’deki Banka Çalışanları Üzerine Bir Uygulama”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi* (Icafr 16 Özel Sayısı).
- Ergün, B., Şahin, A., & Erhan, E. (2014) “Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34).
- Gutnu, M. M., & Cihangir, M. (2015) “Finansal Okuryazarlık: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Personeli Üzerinde Bir Araştırma”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (10).
- Kılıç, Y., H. Ata, İ. Seyrek (2015) “Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*.
- Resmi Gazete 29021. (2014, Haziran 5). Eylül 11, 2017 Tarihinde [Http://www.Resmigazete.Gov.Tr/Eskiler/2014/06/20140605-6.Htm](http://www.resmigazete.gov.tr/Eskiler/2014/06/20140605-6.htm) Adresinden Alındı
- Spk, & Bddk. (2014, Haziran). Eylül 10, 2017 Tarihinde Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi, Finansal Tüketicinin Korunması Eylem Planı: [Http://www.Spk.Gov.Tr/Displayfile.aspx?Action=Displayfile&Pageid=1076&Ext=Pdf](http://www.spk.gov.tr/Displayfile.aspx?Action=Displayfile&Pageid=1076&Ext=Pdf) Adresinden Alındı
- Şamiloğlu, F., Y. E. Kahraman, H. Bağcı (2016) “Finansal Okuryazarlık Araştırması: Erciyes Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama”, *Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi* (Icafr 16 Özel Sayısı).
- Temizel, F., & Bayram, F. (2011) “Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma”, *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1).
- Tuna, G., M. O. Ulu (2016) “Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi* (Icafr 16 Özel Sayısı).
- Yardımcıoğlu, M., A. Yörük, A. (2016) “Türkiye’deki Finansal Okuryazarlığın Ve Finansal Farkındalığın Durumu”, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*.